

סימן פב

בענין ליקח איש ע"י הפה סמי רפואה
שהזורים שערות לבנות לכמו שהיו

י"ט תמוז תשי"ד.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"ד שלו יחזקאל שרגא רובין הלבערשטאם האדמו"ד מציע" שינאו שליט"א.

הנה במה שהורה הדר"ג אודות הרפואה שהמציאו הרופאים שאם לוקחים אותו חוזרים השערות הלבנות למדריהן הראשון לשחוד או לאדם שג"כ אסור מצד לא ילבש גבר כמו שאסור לצובען כדאייתא בש"ע יו"ד סי' קפ"ב יפה הורה.

ואבאר קצת דהנה הנירון כאן הוא אם איסור זה דלא ילבש שהוא גם על כל תקוני נשים הוא על עצם המעשה שלובש ומתקשט בהמלבושים וקשטים שעושות הנשים. או שהאיסור הוא על מה שיוצא מזה שהוא מלובש ומקושט כמו הנשים. דאם נימא שהוא על עצם המעשה אין לאסור. לא מבעיא אם נשים אין עושות ע"י לקיחת רפואה זו אלא ע"י צביעה, שאין עושה כלל כמעשה הנשים אלא אף אם הנשים עושות ע"י לקיחת הרפואה נמי לא היה שייך לאסור כיון דלקיחת הרפואה אין בזה מעשה נשים דוקא דלא שאני משאד רפואות ואין בלקיחה זו שום היכר מעשה נשים שיהיה שייך לאסור. אבל אם נימא דהאיסור הוא על מה שיוצא מזה שהוא מלובש ומקושט כמו הנשים יש לאסור אף אם הנשים אין עושות כלל באופן זה כיון דעכ"פ יהיה מאיזה אופן שהוא הרי שינה שעדותיו מלבנות לשחודות שהוא מעשה נשים שאסור. והנה לבד שמסתבר דהאיסור הוא על מה שיוצא מזה. וכן משמע קצת מדין מלקט לבנות מתוך שחודות שאסור שדוחק לפרש שהוא דוקא כשהנשים נוהגות ג"כ דוקא ע"י לקוט דא"כ היה להו להפוסקים להזכיר זה. בשלמא אם האיסור ללקוט הוא אף אם הנשים נוהגות ע"י צביעה לעשות שלא יהיה בהן שערות לבנות ניחא מה שסתמו אבל אם האיסור ללקוט הוא רק כשהנשים לוקטות דוקא ואיסור צביעה הוא רק כשהנשים צובעות דוקא היה להו לפרש.

ומסתבר שזהו חדוש הרמב"ם במש"כ בפ"ב מע"ז ה"י וכן אם צבע שערו לוקה והטור הביא זה בשם הרמב"ם דמשמע שהוא חדוש ולכאורה מלתא דפשיטא הוא דמ"ש ממלקט. אבל כוונתו דאף

אם הנשים נוהגות באופן אחד או בלקיטה לבד או בצביעה לבד מ"מ אסורין תאנשים בתרוייהו בין בלקיטה בין בצביעה מכיון שהיוצא מב' הדברים הוא דבר אחד שאין בו שערות הלבנות שסובר כצד הב' שהאיסור הוא על מה שיוצא מזה. זה ודאי הוא דבר חדוש שהוצרך הרמב"ם לאשמועינן והטור הוצרך למנקט חדוש זה מהרמב"ם משום דמגמ' ליכא הכרח לזה.

ועיין בבאורי הגר"א ס"ק י"ד על זה שאיתא בש"ע וכן אסור לאיש לצבוע כתב דלא אסרו הנ"ל אלא משום זה שזהו תקוני אשה, שלכאורה מה רצה בזה דאין חסר כאן שום באור שאף לבר בי דב דחד יומא מובן שהוא מטעם שהוא תקוני אשה. וגם לא היה ליה להאריך אלא לכתוב וכן אסור דגם זה הוא תקוני אשה. ולכן הנכון לע"ד שסובר הגר"א דתקוני אשה שעושות הנשים הוא דק הצביעה ולא הלקוט שהוא דבר קשה לעשות ולפעמים נעשה קצת קרחה וגם אינה רוצה למעט שעדותיה אלא דרכן לצבוע שעדותיהן אך מ"מ אסור לאנשים גם ללקוט הלבנות מכיון שיוצא מזה אותו התקון והקשוט עצמו שנעשה מצביעה. והו פירוש דבריו דלא אסרו הנזכר למעלה. הוא איסור הלקוט שעדות לבנות מתוך שחודות, אלא משום זה, הוא הצביעה. שזהו תקוני אשה. פי' שרק הצביעה הוא תקוני אשה ולא הלקוט ומ"מ אסרו גם הלקוט. ונמצא שחדוש גדול משמיענו הגר"א וטעם ע"מ שנקט זה הרמב"ם וגם שהוא מקוד להרמב"ם. והוא דאיה גדולה שהאיסור הוא על מה שיוצא מזה שהוא מקושט כנשים.

וכיון שנתברר שהאיסור הוא ע"מ שנעשה מקושט כנשים בכל אופן שנעשה אף שלא באופן שעושות הנשים ודאי יש לאסור ליקח הרפואה אף דרך הפה שעושה שיחודו השערות הלבנות לכמות שהיו כדלעיל. וכן יש לאסור לעשות ע"י גרמא דכל החלוק בין מעשה לגרמא הוא כשהאיסור הוא על המעשה שייך לחלק איך נעשה אם ע"י מעשה גמור או רק ע"י גרמא אבל מכיון שהאיסור הוא ע"מ שנעשה מקושט אין שייך לחלק דאם גם ע"י גרמא נעשה מקושט הוא האיסור ממש. ולכן יפה הורה הדר"ג שאסור.

אבל על דבריו יש להעיר במקצת דמש"כ הדר"ג דאף אם הוא גרמא אולי יש לדמית להטלת מום בבכור דאסור אף בגרמא, הנה בבכור שאסור להטיל מום גם ע"י גרמא הוא מדבויא דקרא כמפורש בביצה דף כ"ז ובבכורות דף ל"ג אבל הכא שליכא קרא לא היה לנו לאסור אבל לדינא ודאי אסור מטעם דבארת'.

בדבר האשה שיש לה מכה באותו מקום ומכניס הרופא אינסטרומענט לרפאותה ואחד זה בודקת ומוציאה דם. הנה בלא חשש פתיחת הקבר היה מסתבר להחידה שלא בשעת וסתה, כי לבד שהרבה אחרונים סברי דהרמ"א מתיר בסי' קפ"ז סעי' ה' שלא בשעת וסתה אף בלא נקים אם יש מכה אף באין ידוע שמוציאה דם משום חזקת טהרה וגם משום שלא מצוי או דמים במקור ואין מצוי שתדאק מחמת תשמיש דחזקה אורח בזמנו בא. ומטעמים אלו סובר המרדכי עוד יותר שהובא בש"ך סק"כ דאף בלא ידוע שיש מכה תולין שלא בשעת וסתה שמסתמא אינו מהמקור ונהי שהכל חולקין עליו באין ידוע שיש מכה שא"כ יותר יש לתלות שהוא מהמקור שעכ"פ יש שם דמים ויש סיבות המוציאות דם קודם הזמן ולכן אפשר שהתשמיש גרם אבל ביש מכה אף שאין ידוע אם מוציאה דם ודאי יש לתלות יותר בהמכה ממחמת תשמיש או סיבה אחרת שאין מצוין וגם אית לה חזקת טהרה וזהו סברת הרמ"א לפי האחרונים. ולכן במקום עיגון היה אולי מקום לסמוך על הרמ"א שלא כש"ך וכן משמע מהאחרונים ומפורש זה בערוך השלחן. אבל בעובדא דידן שרק חצי שנה או יותר מעט הוא לא נחשב עיגון לעשות מעשה שלא כהש"ך.

אבל הא מסתבר שהיא מכה המוציאה דם מאחר שמרגשה כאב בהכנסת האינסטרומענט שממעך ודוחק המכה ואחר זה היא מוצאת דם על הבדיקה א"ב הוא מהמכה, וכן איתא בסדרי טהרה ס"ק י"ד והובא בפ"ת ס"ק כ"ז עיי"ש. וגדולה מזו איתא בחת"ס סי' קמ"ד בעובדא דידיה שהכאב היה לה קודם ראייתה מ"מ מאחר שתמיד יום אחר הכאב שבמקום המכה מוצאת דם הוי זה עד מוכיח שהיא מכה שמוציאה דם. ואף שלא סמך ע"ז לבר, הוא מטעם שהתם לא היתה המכה במקור אלא באברים אחרים אבל הכא שהמכה הוא במקור ודאי שהוא מוכיח שהמכה מוציאה דם כהסדרי טהרה. ולכן מטעם זה היה לנו להתירה שלא בשעת וסתה.

אבל מצד הכנסת האינסטרומענט אם מכניס במקור יש כאן פתיחת הקבר ומפורש בנוב"ת סי' ק"כ בסופו שאף גרם הפתיחה מבחוץ נמי אינו בלא דם והובא בפ"ת סי' קצ"ד סק"ד. והבינת אדם והחת"ס לא פליגי עליו אלא בהכנסת אצבע שא"א שיגיע עד המקור וכדהוכיחו מהא דעיקר הבדיקה היא שתכניס אצבעה בעומק וגם אף אבר היותר גדול אין מגיע אלא עד הפרודור (ומסתבר שהוא טעות בספרי הנו"ב) אבל בכלי לא פליגי דאפשר להכניסו גם בתוך המקור ופתיחה מבחוץ הוא ג"כ כדין פתיחת

ומה שהביא הדר"ג ראייה מכוס של עיקרין מתוס' שבת דף ק"י דאף בשביל בטול מצות ולערב אל תנח אסור אף שהוא רק מצוה מדרבנן כ"ש בצביעת שערות לאיש שהוא מדאורייתא אינה דאיה דלענין פו"ר ולערב אל תנח ודאי אין לחלק כיון דעכ"פ יתבטל העשה דפו"ר ומצוה דרבנן דלערב אל תנח אבל הכא שהנידון הוא שמא האיסור הוא על המעשה ליכא ראייה דאולי הוא רק כגדמא שלטעם זה היה שייך להתיר.

אבל ראיית הדר"ג מהגמ' דשבת שם שאוסר כוס של עיקרין לאיש בשביל איסור סירוס, שמשמע שאיסור סירוס הוא על המעשה דהא גם מסרס אחר מסרס חייב אף שלא נעשה מסירוס השני יותר סריס מכפי שהיה ומ"מ אוסר בגמ' לשחות כוס של עיקרין הוא ראייה דנחשב מעשה, ואף שלא מתחייב מלקות בכוס של עיקרין כמפורש ברמב"ם פט"ז מא"ב הי"ב אינו מצד שהוא רק גרמא אלא מטעם דלא נגע באברי הורע ובקרא כתיב הלאו על נגיעה באברים על ומעוך וכתות עיין בהגר"א אה"ע סי' ה' ס"ק כ"ה. ואף שהתם אסור גם בגרמא כמו בשיסה בו כלב כדאיתא בסעי' י"ג מסתבר שהוא רק בגרמא דמזיק דמכיון שהוא איסור מצד מזיק אסור נמי באיסור דסירוס, דהא רק מדין זה דאסור בדציחה ונזקין יליף לה הרמב"ם כדאיתא בהג"ה שבמ"מ ס"פ ט"ז מא"ב עיי"ש. ואם אסור גם בכל גרמא נצטרך לומר שהוא רק דרבנן דליכא קרא לאסור בגרמא וכוס עיקרין משמע שמדאורייתא אסור עיין במ"מ, ובהגר"א שם שכתב שאיתרבי לאיסור מקרא דמשחתם אלמא דהוא נחשב מעשה, אך עכ"פ אף שאיכא ראייה שנחשב מעשה ולא גרמא מ"מ לא היה ראייה לאסור בכאן דאם היינו אומרין כצד הא' שהאיסור הוא על עצם המעשה שעושות הנשים לא היה שייך לאסור דבלקחת סמי רפואה אין בזה מעשה נשים כדלעיל, אך לדינא אסור משום דהעיקר כצד הב' כדהוכחתי.

ידידו ואוהבו,

משה פיינשטיין

פימן פג

בענין יש לה מכה באותו מקום ובצואר
האם ומכניס אינסטרומענט ובודקת
ומוציאה דם

ב' תמוז תרפ"ט ליובאן.

מע"כ ידידי הרב הגאון מוהר"ר שלמה לנדא
שליט"א הגאב"ד סטראבין.